

Aan:

- Minister van Veiligheid en Justitie, de heer D.M. van Weel
- Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, mevrouw M.F. Agema en Staatssecretaris de heer V.P.G. Karremans
- Leden van de Vaste Commissie V&J
- Leden van de Vaste Commissie VWS

Via e-mail:

- d.m.van.weel@minjenv.nl
- ministervws@minvws.nl
- staatssecretarisjps@minvws.nl
- cie.jv@tweedekamer.nl
- cie.vws@tweedekamer.nl

Datum: 4 februari 2026

Contact: H. H. Beijeman, LLM (hbeijeman@npvzorg.nl)

Betreft: Reactie op wetsvoorstel tot Wijziging van de Embryowet naar aanleiding van de derde wetsevaluatie (36677)

Geachte politici,

In week 14 van 2026 staat het wetsvoorstel tot Wijziging van de Embryowet naar aanleiding van de derde wetsevaluatie (hierna: wetsvoorstel definitiewijziging) gepland voor plenair debat. Dit zou gaan om de eerste grote wetwijziging van de Embryowet sinds 2002. Het wetsvoorstel legaliseert het kweken van een type kloonentiteit, ELS. In combinatie met het op 16 december door de Tweede Kamer aangenomen voorstel (embryokweek¹) zou dit voor nog meer kunstmatig tot stand gebrachte entiteiten gelden.

Het gevolg van het veranderen van de definitie van het embryo is dat het steeds minder duidelijk wordt wat nu precies menselijk leven is. Het onderscheid tussen klassiek embryo en andere entiteiten zou komen te vervallen. Dit devalueert het klassieke embryo. Als dit onderscheid niet meer duidelijk is, kan er ook niet meer adequaat voor de bescherming van de menselijke waardigheid worden ingestaan. Daarom is onze boodschap “Vertroebel de definitie van het embryo niet verder!”

In aanvulling op onze eerste brief tonen wij aan dat het wetsvoorstel niet doet wat het claimt te willen doen (het ‘beschermen’ van diverse entiteiten). Onder punt 3 kunt u lezen dat het wetsvoorstel op een achterhaalde wetenschappelijke richtlijn is gebaseerd en in 4.2 komt naar voren dat er 72 wetenschappers, artsen en andere vakmensen zich tegen dit wetsvoorstel hebben gekeerd. In deze paragraaf zullen wij onze fundamentele

¹ [Voorstel van wet van de leden Paternotte en Bevers tot wijziging van de Embryowet in verband met de afschaffing van het tijdelijk verbod op het doen ontstaan van embryo's voor wetenschappelijk onderzoek](#), *Kamerstukken II 2024/25, 36416, nr. 6.*

standpunten ook kort samenvatten. Voor een uitgebreidere beschouwing daarover nodigen wij u uit om onze eerste [brief](#) (d.d. maart 2025) te lezen.

Inhoud

1. Huidige definitie is al onjuist	2
2. Er zijn experimentele handelingen mogelijk: aanleiding.....	3
3. Bescherming en minder bescherming: doel en inhoud	3
4. Gevolgen wetsvoorstel	5
4.1 Legalisering kweekpraktijken in plaats van ‘bescherming’	5
4.2. Vertroebeling en devaluering menselijk leven	7
5. Conclusie.....	7

1. Huidige definitie is al onjuist

Volgens huidige wetgeving is een embryo een “cel of samenhangend geheel van cellen met het **vermogen** uit te groeien tot een mens”². Deze juridische definitie is ingegaan in 2002.³ Voorheen stond bij de definiëring de oorsprong van de mens centraal. In een eerder wetsvoorstel (1992/1993) was een embryo gedefinieerd als: “het resultaat van samensmelting van menselijke geslachtscellen voor de geboorte”.⁴ De Wet foetaal weefsel kent de vergelijkbare definitie van het begrip menselijke vrucht die nog steeds van kracht is, namelijk “resultaat van de samensmelting van menselijke geslachtscellen”.⁵ “De beschermwaardigheid van een embryo wordt echter niet ingegeven door de wijze van ontstaan, maar door het vermogen uit te groeien tot een mens”, aldus de Memorie van Toelichting van de Embryowet in 2001/2002.⁶ De wetgever vist al meer dan 20 jaar naast het net als het gaat om wat nu precies een embryo is.

Zo is in eerdere evaluaties van de Embryowet drie keer (2006, 2012, 2021) geconstateerd dat niet-levensvatbare embryo’s feitelijk buiten de reikwijdte van de definitie vallen.⁷ Menszijn kan nooit worden beoordeeld aan de hand van vermogen(s) of potentie(s).

In tegenstelling wat de huidige embryodefinitie suggereert, is een embryo niet “iets” wat kan uitgroeien tót mens... (Wanneer precies dan?) Het *is* een mens in ontwikkeling. Dit wordt erkend in de Memorie van Toelichting van het onderhavige wetsvoorstel definitiewijziging. Hierin wordt minstens tien keer herhaalt dat het belang van “de beschermwaardigheid van beginnend menselijk leven” wordt meegewogen in het wetgevingsproces.⁸ Er wordt gezocht naar een “evenwichtige balans” “tussen de bescherming van menselijk leven enerzijds en vooruitgang van de wetenschap anderzijds”⁹. Er wordt niet betwist dat het bij een embryo

² Artikel 1, onderdeel c van de [Embryowet](#).

³ [Staatsblad 2002, 338 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen](#).

⁴ Wetsvoorstel tot wijziging Wet medische experimenten, Kamerstukken II 1992/93, 23 016, nr. 3; [De Wet foetaal weefsel \(2001\)](#) kent nog steeds de vergelijkbare definitie van het begrip menselijke vrucht, namelijk “resultaat van de samensmelting van menselijke geslachtscellen”; https://pure.rug.nl/ws/files/62526072/Evaluatie_Embryowet.pdf.

⁵ Artikel 1, onderdeel b van de [Wet foetaal weefsel](#). Deze wet dateert van [2001](#) en trad in [2002](#) in werking.

⁶ [Kamerstukken II 2000-2001, 27423, nr. 3](#).

⁷ Evaluatie Embryowet en Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting, Den Haag: ZonMw 2012, pag. 204; [Kamerstukken II 2022/23, 36416, nr. 3](#), p. 4 (MvT consultatieversie).

⁸ [Kamerstukken II 2024/25, 36677, nr. 3](#) (MvT).

⁹ [Kamerstukken II 2024/25, 36677, nr. 3](#), bijvoorbeeld p. 22 en 31 (MvT).

gaat om beginnend menselijk leven, maar het zou zo zijn dat andere belangen soms zwaarder moeten worden gewogen. In een eerdere [brief](#) over het opheffen van het verbod op embryokweek (36416)¹⁰ brachten wij naar voren dat “andere belangen” altijd de menselijke waardigheid moeten *dienen*.

De uitleg bij het wetsvoorstel definitiewijziging strookt niet met de Embryowet, die op zijn beurt ook feitelijk onjuist is. “Beginnend menselijk leven” is niet beschermwaardig omdat het het vermógen heeft om uit te groeien tot een mens, maar omdat het een mens in ontwikkeling is.

2. Er zijn experimentele handelingen mogelijk: aanleiding

De aanleiding van het wetsvoorstel is de probleemstelling dat er “momenteel handelingen met embryo’s en bijzondere menselijke cellen mogelijk zijn waarvan het onduidelijk is of die onder de bescherming van de Embryowet vallen of zouden moeten vallen”¹¹. Het voorstel poogt een standaard neer te leggen voor experimentele handelingen met nader te identificeren en definiëren “entiteiten”. In de vorige [brief](#) van maart 2025 geven wij aan dat er ethische bezinning en publiek debat nodig over deze experimentele handelingen. Om dit debat op gang te helpen, zijn er in die brief ook 9 vragen geformuleerd voor de initiatiefnemer Staatssecretaris Karremans (VVD).

3. Bescherming en minder bescherming: doel en inhoud

“Onduidelijkheid kan zorgen voor terughoudendheid bij onderzoekers waardoor wetenschappelijke vooruitgang onnodig wordt beperkt. Dit belemmert het verkrijgen van belangrijke kennis. Aan de andere kant kan onduidelijkheid ervoor zorgen dat onderzoekers de beschermwaardigheid van beginnend leven niet genoeg in acht nemen.”¹² De onduidelijkheid gaat volgens de Memorie van Toelichting vooral op voor de embryo-achtige structuren (ELS) (ook wel embryomodellen of embryo-achtige entiteiten genoemd), maar er wordt ook duidelijkheid verschaft over de andere entiteiten, die expliciet onder de definitie gebracht worden.

IVG

Het gaat bij nummer 2 (zie afbeelding) om IVG-entiteiten¹³. Deze entiteiten zijn tot stand gebracht door in vitro gametogenese (IVG).

Hierbij worden zaad- en eicellen ontwikkeld uit embryonale stamcellen - geogst uit embryo’s of uit geïnduceerde pluripotente stamcellen (iPSC’s) - om deze vervolgens te laten samensmelten. Om iPSC’s te maken worden volwassen, gedifferentieerde cellen (bijvoorbeeld huidcellen) geherprogrammeerd naar een pluripotente staat (stamcel).¹⁴ Vervolgens moeten ze worden geïnduceerd naar een specifiek celtype, bijvoorbeeld een zaadcel. Alhoewel het nog niet is gelukt, werken onderzoeksgroepen in Nederland er aan om

4. De begripsbepaling «embryo» komt te luiden:
embryo:
a. entiteit die het resultaat is van het samensmelten van een in het menselijk lichaam geproduceerde eicel met een of meer in het menselijk lichaam geproduceerde zaadcellen; of
b. entiteit met een menselijk nucleair genoom, waarvan redelijkerwijs verwacht kan worden dat, als ontwikkeling tot en met de gastrulatie zou plaatsvinden, dezelfde essentiële functies voor doorgaande ontwikkeling ontstaan als bij een entiteit als bedoeld onder a en die het resultaat is van:
1°. het samensmelten van een of meer in vitro geproduceerde geslachtscellen met een of meer in het menselijk lichaam geproduceerde geslachtscellen;
2°. het samensmelten van in vitro geproduceerde geslachtscellen;
3°. het samenbrengen van pluripotente stamcellen;
4°. celkerntransplantatie; of
5°. een andere wijze van tot stand brengen.

¹⁰ ‘Voorstel van wet van de leden Paternotte en Bevers tot wijziging van de Embryowet in verband met de afschaffing van het tijdelijk verbod op het doen ontstaan van embryo’s voor wetenschappelijk onderzoek’, [Kamerstukken II 2024/25, 36416, nr. 6](#).

¹¹ In 2020–2021 is de Embryowet in opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport door ZonMw voor de derde keer geëvalueerd; zie Derde evaluatie Embryowet (bijlage bij Kamerstukken II 2020/21, 30 486, nr. 26, p. 194–195); geciteerd in [Kamerstukken II 2024-2025, 36677, nr. 3](#), p. 4 (MvT).

¹² [Kamerstukken II 2024/25, 36677, nr. 3](#), p. 3 (MvT).

¹³ [Kamerstukken II 2024/25, 36677, nr. 3](#), p. 14 (MvT).

¹⁴ Voor meer info zie [Wat zijn geïnduceerde pluripotente stamcellen \(iPSC\)? - Helpdesk Regeneratieve Geneeskunde - Universiteit Utrecht](#).

deze kunstmatige ei- en zaadcellen te maken.¹⁵ De volgende stap is om deze te laten samensmelten. Voor reproductie is dit niet verboden, maar nu dus nog niet mogelijk. Als het IVG-proces gaat lukken zou dat betekenen dat er bijvoorbeeld uit 1 persoon of uit twee mensen van hetzelfde geslacht een IVG-entiteit zou kunnen worden geproduceerd.¹⁶ Een IVG-entiteit is dan dus het resultaat van samensmelting van kunstmatig ontwikkelde ei- en zaadcellen.

ELS

Onder nummer 4 gaat het om embryo-achtige structuren (ELS, embryo-achtige entiteit of embryomodel). Weefselkweek¹⁷, een techniek waarbij cellen worden vermeerderd, waaronder cellen in de vorm van weefsels of organoïden, is in principe niet verboden.¹⁸ Inmiddels vinden er ook handelingen plaats die heel embryo proberen na te bootsen. Dit heeft complexe 'structuren' of 'entiteiten' opgeleverd die dermate grote overeenkomsten met klassieke embryo's zouden vertonen, waarvan niet duidelijk zou zijn of ze onder de embryodefinitie zouden (moeten) vallen.¹⁹

Bij het maken van ELS vindt geen bevruchting plaats. Door toevoeging van verschillende moleculen worden stamcellen ((h)ipSC's²⁰ of stamcellen verkregen uit embryo's) bijeengebracht en ontwikkeld tot elk type embryonaal weefsel. ELS zijn entiteiten die op menselijke embryo's lijken in een bepaalde fase van de vroege embryonale ontwikkeling en in sommige gevallen wellicht replica's worden.²¹ Het gaat om een model of soort kopie van het originele kunstwerk.²² ELS die niet alle aspecten van een klassiek embryo nabootsen, worden 'niet-intacte' ELS genoemd. Dit wetsvoorstel gaat volgens de initiatiefnemer uitsluitend over 'intacte' ELS.²³ Iedere ELS, intact of niet-intact, is een kloon van het individu wiens lichaamcellen zijn gebruikt.^{24,25} Het woord 'kloon' wordt niet gebruikt door de initiatiefnemer. De derde wetsevaluatie van de Embryowet, het document waarop dit wetsvoorstel is gebaseerd, benoemt dit wél.²⁶ Omdat er onzekerheid is geconstateerd over de juridische status van een ELS-kloonentiteit die een intact embryo volledig nabootst, worden deze entiteiten expliciet onder de nieuwe definitie gebracht.

Intacte/niet-intacte ELS-categorieën inmiddels achterhaald

De categorieën '(niet-)intact', waarop het wetsvoorstel zich baseert, zijn inmiddels komen te vervallen²⁷ omdat het onderscheid onvoldoende helder bleek en daarnaast niet helpend en te complex om consistent te hanteren.²⁸ Het wetsvoorstel is aldus gebaseerd op een achterhaalde wetenschappelijke richtlijn.

¹⁵ [HipGametes: In vitro generation of human induced pluripotent stem cell; ZonMW embryo hiPSC | Amsterdam UMC.](#)

¹⁶ [Geslachtscellen en embryo's uit het lab | Rathenau Instituut.](#)

¹⁷ [Betere weefselkweek door regie op zelforganisatie stamcellen - Nieuws - Maastricht University; Revolutionaire stamcelkweektechniek maakt testen medicijnen op patiëntenweefsel mogelijk; Human Cell Culture - an overview | ScienceDirect Topics.](#)

¹⁸ [Kamerstukken II 2000-2001, 27423, nr. 3, p. 43 \(MvT\).](#)

¹⁹ [Kamerstukken II 2024/25, 36677, nr. 6, p. 12 \(NV\).](#)

²⁰ [Prof. dr. W.J. Dondorp e.a., Derde evaluatie Embryowet, Den Haag: ZonMw, februari 2021, p. 28.](#)

²¹ [Journal of Law and the Biosciences](#), Volume 12, Issue 1, January-June 2025, af008, <https://doi.org/10.1093/jlb/laf008>, onder V, "Distinguishing replicas from embryo's".

²² Voor meer informatie over het verschil tussen ELS en klassieke embryo's, zie onze eerdere [brief](#).

²³ [Kamerstukken II 2024-2025, 36677, nr. 3, p. 3 \(MvT\).](#)

²⁴ Daoud, A. M. P., Popovic, M., Dondorp, W. J., Bustos, M. T., Bredenoord, A. L., Lopes, S. M. C. D., ... Heindryckx, B. (2020). Modelling human embryogenesis: embryo-like structures spark ethical and policy debate. *Human Reproduction Update*, 26(6), 779-798. [doi:10.1093/humupd/dmaa027](https://doi.org/10.1093/humupd/dmaa027) p. 793.

²⁵ Het is in theorie mogelijk om ELS maken met stamcellen van meerdere personen. Echter, met het oog op een belangrijk doel van het kloneren (het oogsten cellen en weefsels) wenst men juist een perfecte DNA-match te creëren.

²⁶ [Prof. dr. W.J. Dondorp e.a., Derde evaluatie Embryowet, Den Haag: ZonMw, februari 2021, p. 39.](#)

²⁷ [The ISSCR Releases Targeted Update to the Guidelines for Stem Cell Research and Clinical Translation — International Society for Stem Cell Research.](#)

²⁸ [Stem cell-based embryo models: The 2021 ISSCR stem cell guidelines revisited: Stem Cell Reports; Position paper D. ten Berge t.b.v. rondetafelgesprek Initiatiefwetsvoorstel tot wijziging van de Embryowet \(36416\) d.d. 9 april 2025 \(3\).pdf.](#)

Klonen (celkerntransplantatie)

Bij nummer 4 gaat het om klonen, gemaakt met de “celkerntransplantatie”- techniek (SCNT methode).²⁹ Hierbij wordt de kern van een lichaamscel van de persoon van wie de kloon moet ontstaan, getransplanteerd in een ontkernde eicel. Als de opheffing van het kweekverbod definitief wordt, zou deze gekloonde entiteit behalve voor wetenschappelijk onderzoek ook kunnen worden gebruikt om ‘lichaamseigen’ cellen of weefsels te oogsten voor transplantatiedoeleinden.³⁰ Ook mens-dier combinaties (cybriden) vallen volgens de initiatiefnemer hieronder, mochten deze ooit een intact «klassiek» embryo na kunnen bootsen.³¹

Deze wet met de nieuwe definitie moet de onzekerheid die bestaat onder wetenschappers en is geuit door de CCMO (Centrale Commissie Mensgebonden Onderzoek) over welke entiteiten nu precies onder de *huidige* definitie vallen, verhelderen.³² De initiatiefnemer geeft aan dat het, in tegenstelling tot ELS, wat celkerntransplantatie-klonen betreft wel duidelijk is en in mindere mate ook bij IVG-entiteiten. Deze typen entiteiten zouden onder de huidige definitie (kunnen) vallen omdat ze in theorie “het vermogen hebben om uit te groeien tot mens”. De nieuwe definitie moet met name de vraag of ‘intacte ELS’ ook onder de huidige definitie zouden (moeten) vallen, verhelderen en bevestigend beantwoorden.

Al met al claimt het wetsvoorstel dus tweeërlei doelen:

- ‘Bescherming’ van ELS (en overige entiteiten) door ze onder de embryodefinitie te brengen;
- Het bieden van juridische zekerheid aan onderzoekers om zo wetenschappelijke vooruitgang niet onnodig te belemmeren. Dit komt neer op juist minder ‘bescherming’ voor ELS en overige entiteiten.

4. Gevolgen wetsvoorstel

4.1 Legalisering kweekpraktijken in plaats van ‘bescherming’

De gekloonde entiteiten ‘ELS’ die intacte embryo’s nabootsen worden met het wetsvoorstel definitiewijziging gelijk gesteld aan een embryo: beginnend menselijk leven met de beschermwaardigheid die daarvoor geldt. De reden die hiervoor wordt gegeven is dat niet te onderzoeken of uit te sluiten is dat deze kunnen uitgroeien tot mens.³³ Verreweg de grootste bescherming die de Embryowet zou bieden is het verbod op het (speciaal) kweken van embryo’s. Daarnaast gelden er nog een paar regels, zoals toetsing door de CCMO³⁴ en de 14-dagengrens voor waar kweken is toegestaan (bijvoorbeeld de overgebleven embryo’s van ivf). De Gezondheidsraad heeft geadviseerd om deze grens te verleggen naar 28 dagen. Het ministerie van VWS werkt op dit moment aan een reactie op dit advies.³⁵

De grootste ‘bescherming’ die de Embryowet zou moeten bieden aan ELS, is dus de verankering als beschermwaardig beginnend menselijk leven (zie 4.2) en het verbod op kweek. Wat betreft het verbod op

²⁹ SCNT: Somatic cell nuclear transfer. Deze methode wordt gebruikt bij klonen. Andere celkerntransplantatie-methoden (MST en PNT) worden gebruikt bij niet-klonen, zoals het creëren van een 3-ouder baby.

³⁰ [Kamerstukken II 2000-2001, 27423, nr. 3](#), p. 33, 35, 43-44 (MvT). Het verbodsartikel 24 lid 1, onderdeel a “heeft daarom niet alleen betrekking op speciaal tot stand brengen voor wetenschappelijk onderzoek maar ook op speciaal tot stand brengen voor andere doeleinden (anders voor een zwangerschap)” (p. 33). Die voorwaarden zijn geregeld in [artikel 9](#), eerste lid, onderdeel a, dat bij opheffing van het verbod in werking zal treden.

³¹ [Kamerstukken II 2024/25, 36416, nr. 6](#), p. 16 (MvT).

³² [Kamerstukken II 2024-2025, 36677, nr. 3](#), p. 41 (MvT).

³³ [Kamerstukken II 2024-2025, 36416, nr. 7](#), p. 3 (MvT).

³⁴ Artikel 10 Embryowet.

³⁵ [Nederlanders sterk verdeeld over embryo-onderzoek na 14 dagen | Rathenau Instituut](#).

kweek worden ELS in hetzelfde wetsvoorstel meteen uitgesloten van dit verbod op kweek, in het voorgestelde lid 2 van artikel 24 [Embryowet](#):

2. In afwijking van het eerste lid, onderdeel a, mag een embryo dat tot stand wordt gebracht door het samenbrengen van pluripotente stamcellen, speciaal tot stand worden gebracht en worden gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek of worden gebruikt ten behoeve van kwaliteitsbewaking die direct verband houdt met de diagnostische processen of behandelprocessen in de fertiliteitszorg.

Aldus schiet het wetsvoorstel aan het geclaimde doel van ‘bescherming’ voor ELS voorbij, óf het heeft niet het werkelijke doel van het wetsvoorstel kunnen zijn. De initiatiefnemer zegt voor ELS “uitzondering te maken op dit verbod”.³⁶ Dan blijft het tweede doel over: wetenschappelijke vooruitgang, die door juridische onzekerheid zou kunnen worden belemmerd.³⁷ Instemming met het wetsvoorstel definitiewijziging zou aldus betekenen dat de terughoudendheid bij onderzoekers wordt weggenomen en het kweken van intacte ELS wordt gelegaliseerd. Naast niet-intacte ELS zouden dan ook intacte ELS zonder enige juridische onzekerheid gekweekt kunnen gaan worden. Het doel van de kweek wordt in dit voorstel beperkt tot wetenschappelijk onderzoek. Als het kweekverbod zou worden opgeheven, zou naast de kloonentiteit die door middel van celkerntransplantatie tot stand komt, ook deze kloonentiteit die uit stamcellen wordt gemaakt (ELS), kunnen worden gebruikt om daar cellen en weefsels uit te oogsten. Dit laatste is op dit moment nog niet mogelijk met ELS, maar dit is wel een langetermijndoel.³⁸ Een belangrijk streven met kloneren is namelijk het ontwikkelen van complexe organen.³⁹ De kloneringspraktijk zou nog een nieuwe dimensie zou kunnen krijgen: een voortplantingsdoel.⁴⁰ Met de komst van kunstbaarmoeders, waar ook aan gewerkt wordt⁴¹, zou dit in de Derde evaluatie van de Embryowet genoemde ‘Boys-from-Brazil’ scenario dichterbij kunnen komen. Kloneren met een reproductief doel is nu nog verboden.

Overige entiteiten

Door de overige entiteiten (IVG-entiteiten s+ celkerntransplantatie klonen) onder de definitie te scharen in het onderhavige wetsvoorstel definitiewijziging (VVD), worden zij naar voren geschoven om gekweekt te worden conform het wetsvoorstel dat het kweekverbod op moet heffen (VVD + D66).

Het ontwikkelen/kweken van:	Huidig wettelijk kader	Wetsvoorstel definitiewijziging 2025 ¹	Wetsvoorstel embryokweek 2023 ²
1. IVG-entiteiten	a. Onzeker *IVG nu nog niet mogelijk, onderzoek loopt	b. Kan al onder huidige definitie vallen, wordt nu expliciet onder embryodefinitie gebracht	c. Gelegaliseerd *Mits zekerheid dat deze entiteit onder de definitie valt (wetsvoorstel definitiewijziging)
2. ELS (intact)	a. Onzeker	b. ▪ Valt onder nieuwe embryodefinitie ▪ Kweek gelegaliseerd	c. Onzeker * Gelegaliseerd mits zekerheid dat deze entiteit onder de definitie valt (wetsvoorstel definitiewijziging)
3. ELS (niet-intact)	a. Toegestaan	b. Valt niet onder embryodefinitie	N.v.t.
4. Klonen (reproductief doel)	a. Verboden	b. ▪ Werd in <u>MvT</u> (2002) ³ al onder definitie geschaard, nu expliciet onder embryodefinitie gebracht ▪ Verbod blijft gehandhaafd	c. Verbod blijft gehandhaafd -> stap richting acceptatie/normalisatie
5. Klonen (therapeutisch doel)	a. Verboden	b. Idem 4b eerste punt	c. Gelegaliseerd

³⁶ [Kamerstukken II 2024-2025, 36677, nr. 3](#), p. 31 (MvT).

³⁷ [Kamerstukken II 2024-2025, 36677, nr. 3](#), p. 3 (MvT).

³⁸ [Prof. dr. W.J. Dondorp e.a., Derde evaluatie Embryowet, Den Haag: ZonMw, februari 2021](#), p. 41.

³⁹ [Kamerstukken II 2000-2001, 27423, nr. 3](#), p. 43 (MvT).

⁴⁰ [Prof. dr. W.J. Dondorp e.a., Derde evaluatie Embryowet, Den Haag: ZonMw, februari 2021](#), p. 39.

⁴¹ [Eindhoven University of Technology, Kunstbaarmoeder verbetert levenskansen voor de allerkleinsten, 16 juni 2020; Next Nature Network, Van kunstbaarmoeder tot kweekvlees, 2017/2018](#), p. 4.

4.2. Vertroebeling en devaluering menselijk leven

Onderscheid tussen embryo-achtige wezens en embryo's vervaagt

Uitsluitend entiteiten die niet meer van een 'klassiek'⁴² embryo zouden te onderscheiden zijn, worden onder de embryodefinitie betrokken. "De gedachte hierachter is dat als een entiteit **niet te onderscheiden is** van een «klassiek» tot stand gebracht embryo, het ook dezelfde bescherming zou moeten krijgen."⁴³

Echter zou 'bescherming' van deze entiteiten in dit geval feitelijk tot (verdere) legalisatie van deze praktijken leiden (zie 4.1) en er daarnaast voor zorgen dat het onderscheid tussen klassiek embryo en embryo-achtige entiteit verdwijnt.⁴⁴ Dit brengt de bescherming van het klassieke embryo in gevaar. Wij pleiten voor **begrenzing** als het gaat om experimenten met gekloonde embryo-achtige entiteiten. De activiteit van het produceren van mensachtige levensvormen die niet meer van de *real deal* zouden te onderscheiden zijn, is uiterst onwenselijk en zou überhaupt niet moeten plaatsvinden, ongeacht de huidige of toekomstige (niet-) gelijkenis met klassieke embryo's.

72 wetenschappers spreken zich uit tegen het voorstel

Een groep van 72 wetenschappers, artsen en vakmensen hebben zich ook tegen deze definitiewijziging gekeerd. Zij waarschuwen voor de vervaging tussen "gewone en 'kunstmatige' embryo's" en roepen op tot een verbod op klonen voor alle doeleinden.⁴⁵ De bijbehorende petitie is inmiddels al in de duizend keer ondertekend.⁴⁶

Degradatie van menselijke waardigheid

Een tweede aspect van het vastleggen van embryo-achtige wezens als embryo in de zin van de Embryowet, is dat ze verankerd zouden worden als (volwaardig) beginnend menselijk leven. Beschermwaardigheid gaat over de bescherming van de waarde van de mens. Inherent menselijke waardigheid is daarin gelegen dat de mens beeld van God is, imago Dei. Wiens beeld zijn deze creaties? Het onderbrengen van embryo-achtigen onder deze 'beschermwaardigheid' - een term die betrekking heeft op menselijke embryo's - leidt daarmee tot uitholling van het begrip 'embryo' en degradatie van de menselijke waardigheid. Als niet meer duidelijk is wat menselijk leven in de totaliteit van zijn bestaan is, kan er ook niet meer adequaat voor diens bescherming worden opgekomen.

5. Conclusie

Alhoewel de huidige definitie al feitelijk onjuist is, roepen wij op om de definitie van menselijk leven niet *verder* te vertroebelen. Er wordt een trend zichtbaar – mede door het voorstel tot opheffing van het kweekverbod (36416) – dat de bescherming van de menselijke waardigheid van het embryo wordt ondermijnd, terwijl anderzijds een pleidooi klinkt voor de 'beschermwaardigheid' van kunstmatig tot stand gebrachte entiteiten. Het brengen van diverse entiteiten onder de 'bescherming' van de Embryowet leidt niet tot bescherming van menselijk leven, maar tot legalisatie van een uiterst onwenselijke (kloon)experimenten. Diverse entiteiten worden onder de embryodefinitie gebracht zodat het kweken, direct (wat betreft ELS) of indirect in combinatie met het wetsvoorstel opheffing kweekverbod (IVG + klonen), zonder juridische onzekerheid kan gaan plaatsvinden.

⁴² Klassiek embryo: een embryo tot stand gekomen door bevruchting van een ei- en zaadcel; [Human Embryo Models Made From Pluripotent Stem Cells are Not Synthetic. They Aren't Embryos, Either - PMC](#). Meer over de beschermwaardigheid van het klassieke embryo leest u ook in onze eerdere [brief](#).

⁴³ [Kamerstukken II 2024/25, 36416, nr. 6](#), p. 16.

⁴⁴ Meer over het verschil tussen het klassieke embryo en ELS in onze eerdere [brief](#).

⁴⁵ [Standpunt | Embryowet](#).

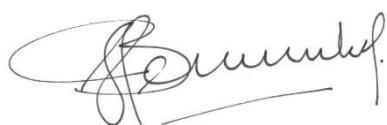
⁴⁶ [Ondertekeningen | Embryowet](#).

Dit heeft ook grote gevolgen voor de bescherming van menselijk leven. Als niet meer helder is wat een mens is, kan het niet meer adequaat worden beschermd. Het begrip 'embryo' dreigt te worden uitgehold en het beginsel van menselijke waardigheid verder te worden gedegradeerd. Laat het onderscheid tussen menselijk leven en mensachtig leven niet verdwijnen!

De NPV-Zorg voor het leven raadt de Tweede Kamer aan om tegen het wetsvoorstel te stemmen. Wij wensen u van harte Gods zegen en wijsheid toe bij de besluitvorming.

Hoogachtend,

NPV - Zorg voor het leven

dr. Bert-Jan Heusinkveld
Directeur NPV-Zorg voor het leven

De NPV is een christelijke organisatie die opkomt voor de zorg voor het leven en ook de grootste patiëntenorganisatie van Nederland. Met een bureau van professionals, rond 46.000 leden en 70 lokale afdelingen met ruim 6.000 vrijwilligers is de NPV actief op de terreinen beleidsbeïnvloeding, advies & toerusting en vrijwillige thuishulp. De NPV onderhoudt een groot netwerk binnen en buiten christelijk Nederland op thema's en projecten rond medische ethiek, met nadruk op begin en einde van het leven (onder andere prenataal onderzoek, zwangerschapsafbreking, palliatieve zorg, euthanasie en het actuele debat rond 'voltooid leven'). Ook voert de NPV jaarlijks onderzoek uit onder haar leden naar kennis, opvattingen en ervaringen over actuele medisch ethische thema's.